

2007 р. м. Київ / Україна – Проект «Рівний доступ до якісної освіти», Академія педагогічних наук України, Державна установа «Директорат програм розвитку освіти» Міністерства освіти і науки України / Андрій Остапенко. – К. : ТОВ УВПК «Ексоб». – 428 с.

2. Плужнікова-Мандра Л. М. Авторський проект навчального заняття курсу «Художня культура» в 9-му класі : [методичні матеріали] / Людмила Михайлівна Плужнікова-Мандра. – Миколаїв : МОППО, 2006. – 18 с.

3. Ситченко А. Методика викладання літератури: термінологічний словник / Анатолій Ситченко, Василь Шуляр, Володимир Гладишев ; [за ред. проф. А. Л. Ситченка]. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 132 с.

4. Шуляр В. Компетентнісний підхід у діяльності вчителя літератури та учня-читача / Василь Шуляр // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 12. – С. 10–13.

5. Шуляр В. Синергетика в системі професійно-методичної підготовки майбутнього вчителя літератури: концептуальні підходи // Філософські науки: збірник наукових праць / Василь Шуляр. – Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2006. – 256 с. – С. 93–98.

6. Шуляр В. Учень-читач і вчитель-фасилітатор в умовах 12-річної школи: науково-методичний посібник / Василь Шуляр, Надія Огренич. – Миколаїв : Видавець : Ганна Гінкул, 2006. – 208 с.

7. Шуляр В. І. Урок літератури в умовах 12-річної школи: 5-9 класи : [методичний посібник] / Василь Іванович Шуляр. – [2-ге видання]. – Миколаїв : Вид-во «Іліон», 2008. – 284 с.

4.2. КЛАСИФІКАЦІЯ УРОКІВ (ЗАНЯТЬ) ЛІТЕРАТУРИ В ПЕРЕДПРОФІЛЬНИХ І ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ

Актуальними залишаються як традиційні форми організації навчального процесу, так й оновлені та інноваційні. А саме: класно-урочна система навчання з *традиційною класифікацією уроків* (уроки засвоєння нових знань і розвитку на їх основі умінь та навичок, уроки узагальнення та систематизації знань, уроки контролю знань, умінь і навичок із літератури); *модифікована*, яка враховує дидактичну мету та специфіку літератури як мистецтва слова (настановчо-мотиваційний урок літератури, урок вивчення життєпису письменника, урок вивчення та аналізу художнього твору, урок вивчення теорії літератури та літературно-мистецьких явищ, урок мовленнєвого розвитку учня-читача, урок позакласного читання та літератури рідного краю, урок системно-узагальнювального повторення літературного матеріалу, урок рефлексивно-корективного контролю знань, норм і цінностей); *новаційна: урок-заняття із змінною нестандартною структурою* (лекція, семінарське

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

заняття, учнівська конференція, лабораторне заняття, лабораторна робота, практикум (літературознавчий, лінгвістичний, виразного читання), консультація, залік, колоквіум, факультатив, курс за вибором, індивідуальна робота з учнем-читачем, додаткове індивідуальне заняття з літератури (ДЗЛ), тематична атестація); *урок-заняття з нетрадиційною структурою* (інтегровані, міжпредметні, бінарні, театралізація, інсценізація, візуалізація, кіно- (теле-, відео-) урок, дослідження (філософське, психологічне, соціальне), імітаційно-дидактична гра (аукціон, турнір, прес-конференція, інтерв'ю, подорож), етюд, есе, дискусія, коментар; урок-молитва, ... -пристрасть, -пам'ять, -плач, -ніжність, -любов, -піїтики – *за Н. Сосюк*); *інноваційна* (урок-заняття з використанням педагогічних технологій: особистісно зорієнтоване навчання; модульно-розвивальне навчання; проектно-моделювальне навчання; адаптивне навчання; інформаційні технології навчання; предметні персонал-технології тощо).

I. Модифікована класифікація уроку літератури з урахуванням дидактичної мети та специфіки літератури як мистецтва слова

1. Настановчо-мотиваційний урок (Н-МЛ):

- 1.1. Увідний.
- 1.2. Вступний.

2. Урок вивчення життєпису письменника (ВЖП):

- 2.1. Авто- та біографічна оповідка (5-7 класи).
- 2.2. Замальовки життєпису письменника (5-8 класи).
- 2.3. Розповідь про життя та творчість (7-9 класи).
- 2.4. Життя і творчість письменника (10-11 класи).
- 2.5. Життєвий і творчий шлях письменника (10-11 класи).
- 2.6. Нарис життя і творчості письменника (10-11 класи).

3. Урок вивчення та аналізу художнього твору (ВАТ):

- 3.1. Духовно-естетичне сприйняття твору (5-7 класи).
- 3.2. Художнє сприйняття та осмислення твору (8-9 класи).
- 3.3. Аналітико-синтетична робота над текстом (10-11 класи).
- 3.4. Інтерпретування художнього твору (8-11 класи).

4. Урок вивчення теорії літератури та літературно-мистецьких явищ (ВТЛ):

- 4.1. Контекстне вивчення теоретико-літературних понять.
- 4.2. Формування теоретико-літературних понять.
- 4.3. Вивчення теоретико-літературних тем.

5. Урок розвитку комунікативно-мовленнєвої діяльності (РК-МД):

- 5.1. Художнє (виразне) читання текстів твору.
- 5.2. Складання та написання творчих робіт.
- 5.3. Творча, мистецька діяльність учня-читача.
- 5.4. Аналіз літературно-творчих робіт.

6. Урок позакласного читання та літератури рідного краю (ПЧ/ЛРК):

- 6.1. Вступний урок-презентація (настановчо-мотиваційний – літературно-мистецький огляд).
- 6.2. Урок-спілкування (за літературним твором, творчістю митця – монографічно-оглядовий урок).
- 6.3. Урок-діалог за проблемою твору.
- 6.4. Урок-відгук за прочитаним твором (за вивченою творчістю письменника).
- 6.5. Підсумково-рекомендаційний урок (результативно-творча робота учня-читача – узагальнювальний огляд).

7. Урок системно-узагальнюючого повторення літературного матеріалу (С-УП):

- 7.1. Системно-узагальнювальне повторення літературної теми.
- 7.2. Системно-узагальнювальне повторення літературного розділу.
- 7.3. Системно-узагальнювальне повторення курсу літератури.

8. Урок рефлексивно-корективного контролю знань, норм і цінностей із літератури (Р-ККЛ):

- 8.1. Вхідний (поточний) контроль знань, норм і цінностей із літератури.
- 8.2. Тематичний (підсумковий) контроль знань, норм і цінностей із літератури.
- 8.3. Урок аналізу та вдосконалення літературної компетентності учня-читача.

II. Новаційна класифікація уроку (заняття) літератури зі змінною нестандартною структурою

1. Лекція за літературно-мистецьким матеріалом.
2. Семінарське заняття за літературно-мистецьким матеріалом.
3. Учнівська (читацька, літературно-мистецька) конференція.
4. Лабораторне заняття, лабораторна робота за літературно-критичними (історико-літературними, архівними, мемуарними та ін.) матеріалами.
5. Літературознавчий практикум (лінгвістичний, із виразного читання).
6. Урок- (заняття-) консультація з літератури.
7. Залік, колоковіум за літературно-мистецьким матеріалом.
8. Факультативне заняття за літературно-мистецьким матеріалом.
9. Елективні літературно-мистецькі заняття (курси за вибором учня-читача).
10. Індивідуальна робота з учнем-читачем, додаткове індивідуальне заняття з літератури (ДІЗЛ).
11. Тематична атестація літературної компетентності учня-читача.

III. Новаційна класифікація уроку (заняття) з літератури за нетрадиційною структурою

1. Урок- (заняття-) театреалізація, інсценізація, візуалізація за літературно-мистецьким твором.

2. Кіно- (теле-, відео-) урок (-заняття) за літературно-мистецьким, історико-літературним матеріалом, творчість письменника (-ів).

3. Урок- (заняття-) літературознавче дослідження (філософське, психологічне, соціальне, гендерне, феміністичне, лінгвістичне та ін.).

4. Урок- (заняття-) імітаційно-дидактична гра (аукціон, турнір, прес-конференція, інтерв'ю, подорож).

5. Етюдне заняття з літератури, урок-заняття есе за художнім твором (за постаттю письменника, митця).

6. Урок- (заняття-) дискусія, диспут за літературно-мистецьким матеріалом (творчістю письменника).

7. Урок- (заняття-) коментар, роздум.

IV. Інноваційна класифікація уроку (заняття) літератури із використанням педагогічних технологій навчання

1. Інтегральний: урок-інтеграція, урок-компаратив літературно-мистецьких знань читача (ЛІ-МЗ).

1.1. Урок-інтеграція (інтегрований, інтегративний урок літератури: міжнауковий, міжкурсний, міжпредметний, міжлітературний огляд).

1.2. Урок-компаратив (типологічний, міжтекстуальний літературно-мистецький огляд; огляд теоретико-літературних знань і художньо-мистецьких явищ).

2. Урок (заняття) з літератури в системі особистісно зорієнтованого навчання учня-читача.

3. Заняття з літератури в системі модульно-розвивального навчання учня-читача.

4. Заняття з літератури за проектно-моделювальною технологією навчання учня-читача.

5. Заняття з літератури в системі адаптивного навчання учня-читача.

6. Заняття з літератури в системі інформаційних технологій навчання учня-читача.

7. Урок (заняття) з літератури в системі предметної персонально-технології.

8. Інклюзивно-дистанційний урок літератури.

9. Урок (заняття) з літератури в системі проблемного навчання учня-читача.

10. Урок (заняття) з літератури за технологією критичного мислення учня-читача.

12. Урок (заняття) культурологічного аналізу літературно-мистецького твору учнем-читачем.

13. Урок (заняття) з літератури в аксіологічному вимірі учня-читача.

ТЕХНОЛОГІЧНІ МОДЕЛІ УРОКУ ЛІТЕРАТУРИ

1

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: настановчо-мотиваційний урок літератури (Н-МЛ) – увідний

Різновиди уроку (навчальні ситуації): увідний; вступний

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Інтрига-коментар вислову (ідея дня; вислів-твердження; мотто уроку, літературної теми).

2. Особистісно значіма деталь, факт, сцена з художнього твору.

3. Життєва ситуація письменника, учня-читача; духовно-мистецька подія...

Основна частина

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Літературно-мистецька «хвилинка» (читання творів учнями, які були підготовлені протягом літніх канікул, чверті, самостійного читання тощо).

2. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.

3. Визначення та формулювання особистісно важливих цілей читацької діяльності.

4. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.

5. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти

розв'язання літературно-мистецьких завдань

III. Проективно-операційна лінія літературно-мистецької освіти

1. Представлення проектно-конструкторської моделі вивчення курсу літератури (ПКМК – __ клас):

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

1.1. Подання моделей вивчення літературної теми у статичній або/і динамічній.

1.2. Коментар моделі вивчення курсу (логіко-семіотична модель – ЛСМ).

2. Обговорення шляхів, кроків виконання ПКМК – __ класу з учнями (по можливості, з батьками):

2.1. Підготовка моделі компетенцій учня-читача, траєкторії літературного розвитку на новий навчальний рік.

2.2. Способи фіксації запропонованої моделі літературної теми – ЛСМ.

2.3. Робота із запропонованим варіантом Програми вивчення літературної теми учнем-читачем (протягом чверті).

2.4. Коригування, унесення змін, доповнення.

3. Презентація програми, підручників, посібників, хрестоматій

3.1. Представлення виставки художніх творів.

3.2. Ознайомлення з примірниками підручників, посібників.

3.3. Варіативний вибір учнями, батьками навчальних джерел із літератури.

3.4. Консультація читачеві «Особливості нових підручників», «Як працювати з джерелами», «Засоби навчання в досягненні читацьких результатів» та ін.

4. Поради психолога, медичного працівника, бібліотекаря

4.1. Опрацювання пам'яток, рекомендацій і порад до складання моделі компетенцій читача, траєкторії літературного розвитку.

4.2. Тестування й індивідуальне обговорення результатів у визначений час.

4.3. Знайомство з рекомендаційними списками літератури до вивчення курсу.

4.4. Нові можливості використання Інтернет-джерел у курсі літератури та ін.

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Звіт учня-читача за результатами прочитання художніх творів (улітку, протягом чверті).

2. Обмін враженнями від почутого, самостійно прочитаного (чи за творчістю письменника).

3. Вхідний контроль літературно-читацького досвіду учнів (тестування, співбесіда, презентація).

4. Самооцінювання виконаної самостійної роботи з читання (влітку, протягом чверті).

Розв'язка уроку**V. Слово-епілог словесника**

1. Варіативне особистісно зорієнтоване домашнє завдання.
2. Підведення підсумків роботи учнів-читачів.
3. Слово-звернення вчителя літератури до учня-читача, батьків, колег.

2

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: настановчо-мотиваційний урок літератури (Н-МЛ) – вступний

Різновиди уроку (навчальні ситуації): увідний; вступний

Зачин уроку**I. Вступне слово вчителя до учнів-читачів**

1. Інтрига-коментар вислову до літературно-мистецької теми (ідея дня; вислів-твердження; мотто уроку, літературної теми).
2. Особистісно значіма деталь, факт, сцена літературно-мистецького періоду, епохи; духовно-мистецька подія...

Основна частина**II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти**

1. Літературно-мистецька «хвилинка» (читання творів учнями, прослуховування та розгляд мистецьких творів доби).
2. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.
3. Визначення та формулювання особистісно важливих цілей читацької діяльності.
4. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
5. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти**розв'язання літературно-мистецьких завдань****III. Проективно-операційна лінія літературно-мистецької освіти**

1. Представлення проектно-конструкторської моделі вивчення курсу літератури (ПКМК – __ клас):

- 1.1. Подання моделей вивчення літературної теми у статичній або/і динамічній.

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

1.2. Коментар моделі вивчення курсу (логіко-семіотична модель –ЛСМ).

2. Обговорення шляхів, кроків формування літературної компетентності учня-читача (відповідно до попередньо вибудованої моделі компетенцій школяра в системі літературної освіти):

2.1. Визначення компетенцій відповідно до літературно-мистецького матеріалу, що вивчатиметься на уроці.

2.2. Заповнення понятійно-термінологічного простору учня-читача за літературно-мистецькою темою.

2.3. Представлення (спільна побудова) плану, схеми вивчення матеріалу (інших дисциплін) у співпраці з учнями, учителем літератури.

2.4. Коригування, унесення змін, доповнення.

3. Презентація літературно-мистецької теми та її усвідомлення:

3.1. Представлення виставки творів у динаміці та статично.

3.2. Ознайомлення з фактами теми.

3.3. Усвідомлення літературно-мистецького матеріалу.

3.4. Поглиблення літературознавчої, культурологічної компетенції учня-читача.

3.5. Організація дослідно-пошукової діяльності учня-читача під час заняття (на перспективу домашньої роботи до наступного уроку, упродовж чверті; індивідуально, у парі, у групі; створення проекту тощо).

3.6. Варіативний вибір різних навчальних джерел для поглиблення знань із літературно-мистецької теми.

3.7. Інтернет-джерела для вирішення визначених літературно-мистецьких завдань за темою уроку та ін.

4. Ціннісно зорієнтоване осмислення значимості літературно-мистецької теми в духовному житті людини:

4.1. Формування аксіологічної компетенції читача (на прикладах, фактах із життя письменників, літературних персонажів даного періоду тощо).

4.2. Визначення, побудова кожним особистісно важливої, варіативно аксіологічної моделі поведінки.

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Представлення, демонстрація результатів читацької діяльності:

1.1. Звіт учня-читача за результатами опрацювання різнопланових матеріалів літературно-мистецької теми.

1.2. Обмін враженнями від почутого, самостійно прочитаного за темою уроку.

2. Оперативний контроль літературно-читацького досвіду учнів:

2.1. Тестування, співбесіда, презентація за результатами читацьких досягнень.

2.2. Самооцінювання виконуваної роботи під час опрацювання літературно-мистецької теми.

Розв'язка уроку

V. Слово-епілог словесника

1. Варіативне особистісно зорієнтоване домашнє завдання.
2. Підведення підсумків роботи учнів-читачів.
3. Слово-акцент учителя літератури (відповідно до літературно-мистецької теми).

3

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: урок вивчення життєпису письменника (ВЖП)

Різновиди уроку (навчальні ситуації): авто- та біографічна оповідка (5-7 кл.); замальовки життєпису письменника (5-8 кл.); розповідь про життя та творчість (7-9 кл.); життя і творчість письменника (10-11 кл.); життєвий і творчий шлях митця (10-11 кл.); нарис життя і творчості письменника (10-11 кл.).

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Особистісно значима ситуація з життя письменника для учня-читача

Основна частина

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку.
2. Визначення особистісно-важливих цілей діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти

розв'язання літературно-мистецьких завдань

III. Проективно-операційна лінія літературної освіти

1. Забезпечення «ефекту присутності автора»:

- 1.1. Представлення портрета у статиці, динаміці.

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

1.2. Зоровий і звуковий ряд представлення: голосовий, відеодемонстраційний, матеріально-речовий.

1.3. Коментар прізвища, імені, по батькові; псевдоніма; сімейних «прозивань» тощо.

1.4. Виставкові композиції з наступним озвученням і багаторазовим використанням/зверненням до неї.

1.5. Зачитування спогадів, описів.

1.6. Звернення до епістолярію, щоденникових записів.

1.7. Розповіді та спогади рідних, знайомих тощо.

2. Словесно-зорове представлення життя і творчості письменника (вікові, часові, акцентні моделі вивчення біографії митця):

2.1. 5-7 кл.: «життєпис образного типу»:

«життєвий факт, штрих ← *життя автора* → художній твір».

2.2. 8-9 кл.: «життєпис образно-логічного типу»:

«ситуація, фрагменти ← *доля автора* → художній текст».

2.3. 10-11 кл.: «життєпис логіко-образний»:

«епізоди, умови ← *особистість автора і суспільство* → літературно-мистецький процес».

3. Ціннісно зорієнтоване осмислення образу автора та його творчості:

3.1. Читання й обговорення літературно-критичних матеріалів, художніх творів про письменника.

3.2. Виконання дослідно-пошукових завдань учнем-читачем.

3.3. Побудова асоціативних моделей-образу митця слова.

3.4. Виділення в художньому творі мовних пластів, які не належать персонажам.

3.5. Визначення життєвої позиції автора до змалюваного в творі.

3.6. Зіставлення громадянської позиції автора й зображеного в тексті та ін.

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Представлення, демонстрація результатів читацької діяльності:

1.1. Звіт учня-читача за результатами опрацювання різнопланових матеріалів із життя та творчості письменника.

1.2. Обмін враженнями від почутого, прочитаного про письменника.

1.3. Оперативний контроль літературно-читацького досвіду учнів.

1.4. Варіативні завдання домашньої читацької роботи.

Розв'язка уроку

V. Слово-епілог словесника

1. Місце особи письменника в читацькому житті людини.

2. Роль образу автора для розуміння змістів (сміслів) художнього твору.

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: урок вивчення, аналізу художнього твору (ВАТ)

Різновиди уроку (навчальні ситуації): духовно-естетичне сприйняття твору (5-7 кл.); художнє сприйняття та осмислення твору (8-9 кл.); аналітико-синтетична робота з текстом (10-11 кл.)

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Особистісно значіма деталь, факт, сцена з художнього твору.
2. Життєва ситуація письменника, учня-читача.
3. Духовно-мистецька подія...

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.
2. Визначення особистісно важливих цілей діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

III. Проективно-операційна лінія літературної освіти

1. Підготовка до сприйняття художнього твору:

- 1.1. Повідомлення біографічних й історичних відомостей для розуміння тексту.
- 1.2. Художньо-мистецький, соціально-побутовий коментар.
- 1.3. Пояснення незрозумілих слів.
- 1.4. Постановка системи запитань-орієнтирів до читання твору.
- 1.5. Розгляд ілюстративного матеріалу до твору.
- 1.6. Прослуховування уривків музичних творів.
- 1.7. Попередня екскурсія до місць, пов'язаних зі змістом художнього твору.
- 1.8. Вибіркове читання твору з навмисне вилученими фразами, репліками.
- 1.9. Незвичний початок вивчення твору з використанням предметно-речових деталей тощо.

2. Моделі вивчення, аналізу, інтерпретування художнього твору:

- 2.1. 5-7 кл.: «подієвий»:

«уривок ← *факт* → головна думка»;

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

2.2. 5-7 кл.: «сюжетний»:

«уришок ← подія → пафос»;

2.3. 5-7 кл.: «пообразний»:

«уришок ← образ-характер → ідея»; ...

2.4. 8-9 кл.: «тематичний»:

«уришок ← сукупність об'єктів (предмети, явища) → ідея»;

2.5. 8-9 кл.: «проблемний»:

«уришки ← актуальні сторони об'єкта → ідея»;

2.6. 8-9 кл.: «проблемно-тематичний»:

«уришки ← об'єкт як реальна дійсність і художнє втілення → ідея»; ...

2.7. 10-11 кл.: «композиційний – подієвий тип: подієво-хронологічний, подієво-ретроспективний, подієво-монтажний, подієво-розповідний»:
«сюжетні епізоди, система подій ← особистість і конфлікт → художній образ, ідея»;

2.8. 10-11 кл.: «композиційний – описовий тип:

«ліричні компоненти (емоції, враження, почуття, думки) ← особистість і конфлікт → художній образ, ідея»;

2.9. 10-11 кл.: «жанрово-стильовий»:

«тематично-проблемні вияви зі стильовим контекстом ← форма бачення й осмислення різноманітності світу → художній образ, ідея».

3. Етапи ціннісно зорієнтованого сприйняття й осмислення тканини художнього твору (загальний алгоритм):

ХУДОЖНІ ТВОРИ	5-7 класи	<ol style="list-style-type: none"> 1) Підготовка до духовно-естетичного сприйняття твору. 2) Первинне читання художнього твору. 3) Словниково-термінологічна робота. 4) Повторне перечитування твору з коментарем. 5) Бесіда за змістом прочитаного. 6) Різні види й форми переказування. 7) Використання окремих елементів аналізу. 8) Контекстне сприйняття й прочитання твору (*біографічний, культурологічний контекст). 9) Підведення підсумків осягнення змісту твору. 10) Творчі завдання (усні й письмові), виразне читання (розказування) творів (уришків) напам'ять.
	8-9 класи	<ol style="list-style-type: none"> 1) Підготовка до художнього сприйняття та осмислення твору. 2) Самостійне або/і колективне первинне читання художнього твору. 3) Словниково-термінологічна робота. 4) Евристична бесіда за змістом прочитаного. 5) Повторне прочитання з різними видами коментування, інтерпретування уривків твору. 6) Використання елементів аналізу художнього твору. 7) Підсумкове осмислення змісту і форми твору. 8) Контекстне осмислення, виявлення місця (ролі) художнього твору (автора) (*літературознавчо-мистецький, аксіологічний контекст). 9) Творчі усні та письмові роботи (завдання), майстерне читання (розказування) творів (уришків) напам'ять.

Шуляр В.І.

ХУДОЖНІ ТВОРИ		1) Підготовка до аналітико-синтетичної роботи над текстом. 2) Самостійне (колективне) читання (коментування) художнього твору. 3) Обмін враженнями від первинного прочитання тексту. 4) Заповнення понятійно-термінологічного поля учня-читача. 5) Виконання аналітико-синтетичних дій учнем-читачем за текстом художнього твору. 6) Аналізування, інтерпретування, реінтерпретування, постінтерпретування художнього твору. 7) Контекстне особистісно-значиме прочитання твору, виявлення місця, ролі автора у вітчизняній і світовій культурі (*історико-літературний, духовно-мистецький контекст). 8) Узагальнення та систематизація читацьких вражень, літературо- (філологіко-) знавчих компетенцій, навиків старшокласників. 9) Літературно-мистецька діяльність читачів: дослідно-пошукові завдання, творчі (усні й письмові) роботи, художнє читання (розказування) текстів (уривків) напам'ять.
	10-11 класи	

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Представлення, демонстрація результатів читацької діяльності:
звіт учня-читача за результатами прочитання й опрацювання художнього твору, різнопланових літературно-критичних матеріалів за творчістю письменника.

1. Обмін враженнями від почутого, прочитаного (за творчістю письменника).
2. Оперативний контроль літературно-читацького досвіду учнів.
3. Варіативні завдання домашньої читацької роботи.

Розв'язка уроку

V. Слово-спілог словесника

5.1. Місце твору (творчості) письменника, його особи в читацькому житті людини.

5.2. Роль системи образів для розуміння змістів (сміслів) художнього твору (*художній образ, образ-персонаж, -оповідач, -розповідач, -ліричний герой, образ автора, образ читача, образ-пейзаж, -інтер'єр, -екстер'єр).

5

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: урок вивчення теорії літератури та літературно-мистецьких явищ (ВТЛ).

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

Різновиди уроку (навчальні ситуації): а) контекстне вивчення теоретико-літературних понять; б) формування теоретико-літературних понять; в) вивчення теоретико-літературних тем.

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Особистісно значіма деталь, факт, сцена з художнього твору.
2. Життєва ситуація письменника, учня-читача.
3. Духовно-мистецька подія...

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.
2. Визначення особистісно важливих цілей діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

III. Проективно-операційна лінія літературної освіти

1. Підготовка до сприйняття теоретико-літературного явища, поняття: «у собі – з автором», «колективно – з учителем»:

1.1. Спостереження та нагромадження певних знань, читацького досвіду в процесі продуктивного читання, активного сприйняття (несприйняття) художнього твору.

1.2. З'ясування (спочатку для себе), що я сприйняв/не сприйняв як Людина-читач у прочитаному, що/хто «захопив»/«відштовхнув» у тій чи іншій змодельованій автором життєвій ситуації.

1.3. Попереднє визначення тих літературознавчих явищ «з середини тексту», які допомагають читачеві уявити, побачити представлену автором картину, образ тощо.

2. Діяльнісно-змістова складова осмислення теоретико-літературних явищ, поняття: «пояснення – усвідомлення», «разом – самотійно»:

2.1. Пояснення через з'ясування: первісної етимології – первинної семантики – грамотне формулювання – представлення логіко-семіотичної моделі (у формі образу, символу).

2.2. Усвідомлення через умотивування: від тексту до поняття – від нього до внутрішньої та зовнішньої потреби, закінчуючи виявом у досвіді читача: «це треба запам'ятати для того, щоб...»

2.3. Осмислення через практику: виконання варіативних завдань із пакету навчально-пізнавальних дій (системи запитань і завдань за художнім твором, літературно-критичним матеріалом та іншими джерелами):

а) **на репродуктивному рівні:** наведення прикладів із твору; виявлення нових ознак, які збагачують поняття; «упізнавання» за художнім твором понять, літературознавчих явищ.

б) **на рівні конструювання:** «добудова» знайомого/незнайомого тексту випущеним теоретико-літературним поняттям; моделювання (колективне, групове, парне, індивідуальне) літературознавчого явища; колективне/індивідуальне складання тексту за визначеними ознаками поняття.

в) **на творчому рівні:** конструювання цілісного тексту за вивченим художнім твором; складання власного оригінального тексту; написання художньо-творчої роботи з урахуванням жанрово-стильової манери письма (за вибором автора, відповідно до рівня реакції на художній твір, розвитку читацьких умінь, досвіду (життєвого й читацького)).

3. Комунікативно-мовленнєва складова усвідомлення через використання теоретико-літературних явищ, понять: «поняття – конструкт»¹

3.1. Формування навичок оперування літературознавчими термінами через структурування фрази, речення, тексту.

3.2. Представлення, демонстрація результатів читацької діяльності: звіт учня-читача за результатами опрацювання художнього твору й літературно-мистецького матеріалу, різнопланових літературно-критичних текстів тощо за творчістю письменника.

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Рефлексія «Я-духовно-естетично збагачена особистість»...
2. Обмін враженнями від почутого, прочитаного (за творчістю письменника, літературно-критичними матеріалами).
3. Оперативний контроль літературно-читацького досвіду учнів.
4. Варіативні завдання домашньої читацької роботи.

Розв'язка уроку

V. Слово-епілог словесника

1. Роль літературно-мистецького явища, поняття у творчості письменника;
2. Роль літературно-мистецьких явищ і понять для розуміння змістів (смыслів) художнього твору;
3. Необхідність для розуміння його особи й жанрово-родового стилю;
4. Місця в літературно-мистецькому просторі, у читацькому житті людини.

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

¹Авторський коментар використаних понять:

1. Логіко-семіотична модель конструюється із спеціальних знаків, символів і структурних схем. Вона може бути статичною і динамічною. Представляється учням до прочитання твору, під час чи по завершенню. Створюється заздалегідь чи під час читання/коментування/ аналізування/ інтерпретування художнього твору.

2. Конструкт – словесно-мовне утворення, яке опосередковує сприйняття під час внутрішнього (зовнішнього) з'ясування суті літературознавчого явища, і є основний параметр оцінки, який можна розглядати як можливий результат духовно-естетичного розвитку та читацького досвіду школяра. Таким конструктом (конструкцією, моделлю) можуть бути опорне слово, слова, словосполучення, незакінчене речення й таке ін., щоб можна було учневі-читачу на їх основі будувати свою відповідь, повідомлення, дослідження за літературно-критичними матеріалами, логіко-семіотичну модель, виконувати творчу роботу або проект тощо.

6

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: урок розвитку комунікативно-мовленнєвої діяльності (РКМ-Д) – підготовка, написання та аналіз робіт із розвитку мовлення.

Різновиди уроку (навчальні ситуації): а) художнє (виразне) читання текстів твору; б) складання та написання творчих робіт; в) творча, мистецька діяльність учня-читача; г) аналіз літературно-творчих робіт.

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Особистісно значима деталь, факт, приклад, сцена з художнього твору або/і життєвої ситуації про роль мови й мовлення в житті Людини-читача.

Основна частина

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.
2. Визначення особистісно важливих цілей діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти

розв'язання літературно-мистецьких завдань

III. Проективно-операційна лінія літературної освіти

1. Підготовка до складання/написання творчої роботи:

- 1.1. Бесіда про види творчих робіт за художнім твором.
- 1.2. Особливості написання/складання навчальних/контрольних творчих робіт.
- 1.3. Знайомство з жанрово-стильовими та видовими особливостями творчих робіт.
- 1.4. Ознайомлення з текстом/темами творчих робіт, можливими стильовими і жанровими різновидами.
- 1.5. Прийоми збору біографічних, історичних, літературознавчих, мистецьких тощо відомостей для підготовки тексту роботи.
- 1.6. Словникова та термінологічна робота для виконання творчих робіт.

2. Операційно-пізнавальна складова комунікативно-мовленнєвих дій учня-читача:

<p>ПЕРЕКАЗИ ЗА ТЕКСТОМ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ: стильний переказ оповідання, казки, міфу тощо; докладний, вибірково-переказ сцени, картини, дій, епізоду й т. ін.; творчі: від імені літературного персонажа; від 1-ої-2-ої ос. однини, множини; за початком, із введенням нових персонажів, колізій і т. ін.; із власним варіантом експозиції, розв'язки тощо;</p>	<p>1. Навчальний переказ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Читання/попереднє знайомство з текстом переказу (за художнім твором). 1.2. Словниково-термінологічна робота. 1.3. Бесіда за змістом почутого/прочитаного. 1.4. Складання плану, сюжетної моделі роботи (колективно, у групах та індивідуально). 1.5. Лінгвостилістичний аналіз (коментар) тексту. 1.6. Повторне читання адаптованого тексту для переказу. 1.7. Підготовка чорнового варіанта переказу за різними типами, видами і формами. 1.8. Колективне та індивідуальне редагування тексту роботи. 1.9. Доопрацювання тексту переказу відповідно до виду і форми. 1.10. Переписування підготовленого варіанта роботи. 1.11. Самоперевірка й аналіз написаної роботи учнем-читачем.
	<p>2. Контрольний переказ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2.1. Читання адаптованого тексту для переказу. 2.2. Коментар незрозумілих слів. 2.3. Самостійне складання плану, сюжетної моделі тексту роботи. 2.4. Повторне читання адаптованого тексту переказу за змістом художнього твору. 2.5. Написання переказу в чорновому варіанті з урахуванням обраного типу, виду, форми. 2.6. Самоаналіз та удосконалення підготовленого варіанта. 2.7. Переписування контрольного переказу за художнім твором. 2.8. Самостійна перевірка підготовленого тексту переказу.
	<p>3. Аналіз контр. переказу</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3.1. Вступна бесіда про необхідність удосконалення написаного. 3.2. Загальна оцінка якості написаних переказів. 3.3. Розгляд найкращих робіт, озвучення уривків. 3.4. Колективний аналіз допущених у переказах типових недоліків і помилок. 3.5. Самоаналіз помилок, змістових, мовленнєвих, фактичних, граматичних недоліків (використання кодової таблиці «Основні види помилок, що трапляються в письмових роботах»).

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

		<p>3.6. Лінгвістичний практикум: система вправ і завдань на подолання помилок.</p> <p>3.7. Узагальнення й систематизація літературних знань, читацьких навичок.</p> <p>3.8. Визначення диференційованих домашніх завдань до виконання наступних завдань із комунікативно-мовленнєвої діяльності читача.</p>
<p>ТВОРЧА РОБОТА ЗА ТЕКСТОМ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ:</p> <p><i>Творча робота відповідно до робової, жанрово-стильової манери письма автора, типу мовлення, розвинути читача: складання текстів малої форми (міф, казка, переказ, оповідання тощо; підготовка експозиції до повісті, уведення описів різного типу, нових персонажів; складання/написання/підготовка творів-роздумів, творчих проєктів тощо)</i></p>	<p>4. Навчальна творча робота</p>	<p>4.1. Уведення учнів-читачів у простір тем і форм майбутньої творчої роботи.</p> <p>4.2. Робота щодо вибору й осягнення теми та основної думки твору.</p> <p>4.3. Коментування тем, що їх учні не обрали.</p> <p>4.4. Заповнення понятійно-термінологічного поля учня-читача.</p> <p>4.5. Варіативне планування й моделювання змісту роботи за колективно обраною темою, проблемою, назвою.</p> <p>4.6. Колективне добирання епіграфа, складання плану, моделі, сюжетних елементів майбутньої роботи.</p> <p>4.7. Семінар-тренінг: підготовка варіантів частин роботи (експозиції, вступу, початку основної частини, введення нових сюжетних ліній, літературних персонажів, різних описів, мовних засобів тощо).</p> <p>4.8. Граматико-лексико-стилістичні вправи за похибками попередніх творчих робіт.</p> <p>4.9. Написання роботи на чернетці, удосконалення та саморедагування написаного.</p> <p>4.10. Доопрацювання та переписування підготовленого варіанта.</p> <p>4.11. Самоперевірка та самоаналіз творчої роботи.</p>
	<p>5. Контрольна робота</p>	<p>5.1. Підготовка до контрольної творчої роботи:</p> <p>5.1.1. Ознайомлення з тематикою творчих робіт.</p> <p>5.1.2. Повторення жанрово-стильових та видових особливостей.</p> <p>5.1.3. Читання, аналіз, коментування й моделювання зразків робіт чи їх уривків.</p> <p>5.1.4. Граматико-лексико-стилістична робота.</p> <p>5.1.5. Наставни щодо виконання диференційованих домашніх завдань.</p> <p>5.2. Написання/складання контрольної творчої роботи:</p> <p>5.2.1. Стилий коментар до тематичного, жанрово-стильового різноманіття творчих робіт.</p> <p>5.2.2. Самостійне складання плану, проспекту, моделі творчої роботи, добирання епіграфу (за потреби), необхідних матеріалів.</p> <p>5.2.3. Написання роботи в чорновому варіанті.</p> <p>5.2.4. Саморедагування творчої роботи.</p> <p>5.2.5. Переписування остаточного варіанта тексту роботи.</p>
	<p>6. Аналіз контрольної творчої роботи</p>	<p>Вступні зауваги щодо аналізу перевіреної роботи.</p> <p>6.2. Мотивація навчальної діяльності читача на вдосконалення написаного.</p> <p>6.3. Загальна характеристика якості виконання творчих робіт.</p> <p>6.4. Ознайомлення з найкращими роботами чи фрагментами (за згодою автора).</p> <p>6.5. Колективний, груповий та індивідуальний аналіз допущених недоліків і помилок (із використанням «кодової таблиці»).</p> <p>6.6. Лінгвістичний практикум: вправи та завдання на подолання виявлених помилок.</p> <p>6.7. Самоаналіз та саморедагування творчих робіт.</p> <p>6.8. Визначення особистісно зорієнтованих домашніх завдань творчого спрямування.</p>

3. Інструктаж-консультація щодо подальшої творчої діяльності читача:

3.1. Нагадування про тексти, словники, літературознавчі та інші посібники, потрібні для складання/написання творчої роботи.

3.2. Відповіді на запитання учнів-читачів.

3.3. Поради вчителя щодо тематики і термінів виконання творчих робіт до наступної літературної теми.

3.4. Обов'язковий розподіл тем (за необхідності).

3.5. Теми, напрями творчих робіт за вибором учня-читача.

3.6. Перелік окремих тем, назв проєктів для кожного читача й індивідуального виконання тощо.

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Рефлексія «Я-духовно-естетично збагачена особистість» ...

2. Варіативні завдання домашньої читацької роботи.

Розв'язка уроку

V. Слово-спілог словесника

1. Роль редагування, самовдосконалення в читацькій діяльності школяра.

2. Необхідність, потреба творчої самореалізації учня-читача засобами підготовки літературно-мистецьких текстів.

7

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: урок літератури рідного краю та позакласного читання (ЛРК-ПЧ) – вступний.

Різновиди уроку (навчальні ситуації): а) *вступний* (настановчо-мотиваційний – літературно-мистецький огляд); б) *урок-спілкування* (за літературним твором, творчістю митця – монографічно-оглядовий урок); в) *підсумково-рекомендаційний* (результативно-творча робота учня-читача – узагальнювальний огляд).

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Інтрига-коментар вислову до літературно-мистецького огляду літератури рідного краю.

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

2. Особистісно значіма деталь, факт, приклад, сцена з художнього твору або/ї життєвої ситуації краян.

Основна частина

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.
2. Визначення особистісно важливих цілей діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/ї школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти

розв'язання літературно-мистецьких завдань

III. Проективно-операційна лінія літературної освіти

1. Представлення моделі (ЛСМ) вивчення літературно-мистецької теми:

1.1. Статичні або/ї динамічні моделі вивчення курсу літератури рідного краю (позакласного читання).

1.2. Коментар моделі вивчення теми (логіко-семіотична модель – ЛСМ).

2. Обговорення шляхів, кроків формування літературної компетентності учня-читача (відповідно до моделі компетенцій школяра в системі літературної освіти):

2.1. Визначення компетенцій відповідно до літературно-мистецького матеріалу, що вивчатиметься на уроці.

2.2. Заповнення понятійно-термінологічного простору учня-читача за літературно-мистецькою темою.

2.3. Представлення (спільна вибудова) плану, схеми вивчення матеріалу у співпраці з учнями, учителем літератури; унесення змін, доповнення.

3. Презентація літературно-мистецької теми та її усвідомлення:

3.1. Представлення виставки літературно-мистецьких здобутків краян.

3.2. Ознайомлення з фактами, подіями літературно-мистецького життя рідного краю (новинки видань, часописів для позакласного читання).

3.3. Усвідомлення літературно-мистецького матеріалу.

3.4. Поглиблення літературознавчої, культурологічної компетенції учня-читача.

3.5. Організація дослідно-пошукової діяльності учня-читача під час заняття (на перспективу домашньої роботи до наступного уроку, упродовж чверті; індивідуально, у парі, у групі; створення проекту тощо).

3.6. Варіативний вибір різних навчальних джерел для поглиблення знань із літературно-мистецької теми; Інтернет-джерела для вирішення визначених літературно-мистецьких завдань за темою уроку та ін.

4. Ціннісно зорієнтоване осмислення значимості літературно-мистецької теми в духовному житті людини:

4.1. Формування аксіологічної компетенції читача (на прикладах, фактах із життя письменників, літературних персонажів даного періоду тощо).

4.2. Визначення, побудова кожним особистісно важливої, варіативно аксіологічної моделі поведінки.

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Представлення, демонстрація результатів читацької діяльності:

1.1. Звіт учня-читача за результатами опрацювання різнопланових матеріалів літературно-мистецької теми.

1.2. Обмін враженнями від почутого, самостійно прочитаного за темою уроку.

2. Оперативний контроль літературно-читацького досвіду учнів:

2.1. Тестування, співбесіда, презентація.

2.2. Самооцінювання виконуваної роботи під час опрацювання літературно-мистецької теми.

Розв'язка уроку

V. Слово-спілог словесника

1. Варіативне особистісно зорієнтоване домашнє завдання.

2. Підведення підсумків роботи учнів-читачів.

3. Слово-акцент учителя літератури (відповідно до літературно-мистецької теми).

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: урок літератури рідного краю та позакласного читання (ЛРК-ПЧ) – *урок-спілкування* (за літературним твором; творчістю митця).

Різновиди уроку (навчальні ситуації): а) *вступний* (настановчо-мотиваційний – літературно-мистецький огляд); б) *урок-спілкування* (за літературним твором, творчістю митця – монографічно-оглядовий

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

урок); в) *підсумково-рекомендаційний* (результативно-творча робота учня-читача – узагальнювальний огляд).

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Інтрига-коментар вислову до літературного твору або/і творчості митця.
2. Особистісно значима деталь, факт, приклад, сцена з художнього твору або/і життєвої ситуації письменника.

Основна частина

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.
2. Визначення особистісно важливих цілей діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти

розв'язання літературно-мистецьких завдань

III. Проективно-операційна лінія літературної освіти

1. Підготовка до сприйняття художнього твору, творчості митця:

- 1.1. Повідомлення біографічних й історичних відомостей для розуміння тексту.
- 1.2. Художньо-мистецький, соціально-побутовий коментар.
- 1.3. Пояснення незрозумілих слів (за необхідності в письмовій формі).
- 1.4. Постановка системи запитань-орієнтирів до читання твору (випереджувальні міні-завдання для осмислення й наступного обговорення в класі).
- 1.5. Розгляд ілюстративного матеріалу до твору.
- 1.6. Прослуховування уривків музичних творів на слова письменників рідного краю.
- 1.7. Попередня екскурсія до місць, пов'язаних зі змістом художнього твору.
- 1.8. Вибіркове читання твору з навмисне вилученими фразами, репліками.
- 1.9. Незвичний початок вивчення твору з використанням предметно-речових деталей тощо.

2. Ціннісно зорієнтоване сприйняття й осмислення тканини художнього твору (творчості письменника)

2.1. Обмін враженнями від попереднього самостійного ознайомлення з текстом.

2.2. Заповнення понятійно-термінологічного простору учня-читача за літературно-мистецькою темою.

2.3. Представлення (спільна вибудова) плану, схеми вивчення матеріалу у співпраці з учнями, учителем літератури; унесення змін, доповнення.

2.4. Виконання аналітико-синтетичних дій учнем-читачем за текстом художнього твору (творчістю письменника).

2.5. Інтерпретування відібраних уривків, сцен, картин, епізодів, фактів, ключових фраз, описів тощо з художнього твору (творчості письменника).

2.6. Контекстне особистісно-значиме прочитання твору, виявлення його місця, ролі автора в літературному процесі.

2.7. Презентація літературно-мистецької спадщини письменника (попередньо підготовлена; виконання проектної роботи, дослідно-пошукових завдань; презентація автором (його родичами, друзями) книги, творів «наживо»).

2.8. Читання/переказування/розказування/виконання уривків і творів, які самостійно учнем-читачем підготовлені.

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Узагальнення почутого, систематизація літературних знань, ціннісних норм:

1.1. Обмін враженнями від почутого, самостійно прочитаного за темою.

1.2. Укладання таблиць, схем, планів, тез за результатами опрацювання різнопланових матеріалів.

2. Оперативний контроль літературно-читацького досвіду учнів:

2.1. Обмін враженнями, бесіда, співбесіда, тестування, презентація та ін.

2.2. Самоаналіз і самоусвідомлення міри збагачення власного ментального досвіду (творча рефлексія).

2.3. Самооцінювання виконуваної роботи під час опрацювання літературно-мистецької теми.

Розв'язка уроку

V. Слово-епілог словесника

5.1. Коментар варіативного особистісно зорієнтованого домашнього завдання (з курсу літератури рідного краю, позакласного читання).

5.2. Слово-акцент учителя літератури (відповідно до літературно-мистецької теми).

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: урок літератури рідного краю та позакласного читання (ЛРК-ПЧ) – підсумково-рекомендаційний.

Різновиди уроку (навчальні ситуації): а) *вступний* (настановчо-мотиваційний – літературно-мистецький огляд); б) *урок-спілкування* (за літературним твором, творчістю митця – монографічно-оглядовий урок); в) *підсумково-рекомендаційний* (результативно-творча робота учня-читача – узагальнювальний огляд).

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Інтрига-коментар вислову до курсу літератури рідного краю або/і позакласного читання, який об'єднує надією акме-розвитку учня-читача.
2. Особистісно значіма деталь, факт, приклад, сцена з художнього твору або/і життєвої ситуації письменника.

Основна частина

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.
2. Визначення особистісно важливих цілей діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти

розв'язання літературно-мистецьких завдань

III. Проективно-операційна лінія літературної освіти

1. Узагальнення й систематизація літературно-читацьких досягнень, норм, цінностей

- 1.1. Огляд творів, які вивчалися упродовж усього курсу.
- 1.2. Віртуально-рольова подорож (екскурсія, інсценізація яскравих уривків) за змістом прочитаних творів.
- 1.3. Захист групових літературно-мистецьких проектів, виставкових експозицій (ілюстрацій, малюнків, зібраного матеріалу на паперових й електронних носіях тощо).

1.4. Обмін враженнями про творчість письменника, художній твір (за результатами попереднього анкетування «Автор року», «Книга року», «Художній твір року», «Літературний персонаж року», «Проблема року», «Відкриття року», «Прикрий рік»).

2. Ціннісно зорієнтоване спрямування читацьких дій:

2.1. Презентація буклету «Рекомендаційні списки до курсу літератури рідного краю, позакласного та самостійного читання».

2.2. Заповнення понятійно-термінологічного простору учня-читача за літературно-мистецькою темою (перелік, дефініція теоретико-літературних понять, з якими учні не знайомі – за необхідності).

2.3. Запитання й завдання випереджувального типу для підготовки до адекватного сприйняття художнього твору (за необхідності, до деяких творів).

2.4. Перелік дослідно-пошукових завдань, назв індивідуальних, групових, колективних проєктів для учнів-читачів (за текстом художнього твору, творчістю письменника – за бажанням, вибором школяра).

2.5. Побажання, рекомендації вчителя, бібліотекаря, психолога щодо організації літнього самостійного читання.

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Оперативний контроль літературно-читацького досвіду учнів:

1.1. Самоаналіз і самоусвідомлення міри збагачення власного ментального досвіду (творча рефлексія).

1.2. Самооцінювання виконуваної роботи під час опрацювання літературно-мистецьких творів рідного краю, позакласного читання.

Розв'язка уроку

V. Слово-епілог словесника

1. Читання яскравих уривків творів улюблених письменників учителем (відповідно до рекомендаційного списку).

10

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: системно-узагальнювального повторення літературного матеріалу (С-УПЛ).

Різновиди уроку (навчальні ситуації): системно-узагальнювальне повторення літературної теми, ... розділу, ... курсу літератури.

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Інтрига-коментар вислову до літературної теми (розділу, курсу літератури), який об'єднує надією акме-розвитку учня-читача.
2. Особистісно значима деталь, факт, приклад, сцена з художнього твору, життєвої ситуації письменника або/і подія з сучасного літературного процесу.

Основна частина

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.
2. Визначення особистісно важливих цілей діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти

розв'язання літературно-мистецьких завдань

III. Проективно-операційна лінія літературної освіти

1. Узагальнення й систематизація літературно-читацьких досягнень, норм, цінностей:

- 1.1. Огляд творів, які вивчалися упродовж літературної теми (розділу, курсу літератури).
- 1.2. Повторення та аналіз основних фактів, подій, сцен художнього твору, базових і фонових теоретико-літературних понять, які вивчалися під час літературної теми (розділу, курсу літератури).
- 1.3. Запитання та завдання на матеріалі повторення змісту художніх творів, теоретико-літературних понять.
- 1.4. Засвоєння провідних ідей, проблем художніх творів, основних теоретико-літературних теорій на основі широкої систематизації.

2. Ціннісно зорієнтоване спрямування читацьких дій:

- 2.1. Віртуально-рольова подорож (екскурсія, інсценізація яскравих уривків) за змістом прочитаних творів (упродовж літературної теми, розділу, курсу літератури).
- 2.2. Захист групових літературно-мистецьких проектів, виставкових експозицій (ілюстрацій, малюнків, зібраного матеріалу на паперових й електронних носіях тощо) на основі повторюваного та систематизованого матеріалу.
- 2.3. Художнє, виразне читання/виконання підготовлених текстів художніх творів.

2.4. Вибудова аксіологічної моделі учнем-читачем: «Система цінностей письменника», «Система цінностей літературного персонажа», «Моя система цінностей», «Автор і Я-читач», «Художній твір і Я-читач», «Герой і Я-читач» тощо (за вибором учня).

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Оперативний контроль літературно-читацького досвіду учнів:

1.1. Самоаналіз і самоусвідомлення міри збагачення власного ментального досвіду (творча рефлексія).

1.2. Самооцінювання виконуваної роботи під час повторення й узагальнення літературно-мистецьких творів.

Розв'язка уроку

V. Слово-епілог словесника

1. Читання яскравих уривків творів улюблених письменників учителем.
2. Рекомендації вчителя-словесника щодо організації самостійного читання творів, які не передбачені програмою.

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: рефлексивно-корективний контроль знань, норм і цінностей із літератури (Р-ККЛ) – *тематичний (підсумковий) контроль знань, норм і цінностей із літератури.*

Різновиди уроку (навчальні ситуації): вхідний контроль знань, норм і цінностей із літератури; поточний контроль ...; тематичний ...; підсумковий ...

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Контроль і самооцінювання власної траєкторії літературного розвитку в житті читача.

Основна частина

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

2. Визначення особистісно важливих цілей діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти

розв'язання літературно-мистецьких завдань

III. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Контрольно-смыслова лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів:

1.1. Психологічна рефлексія готовності до спільного звіту, результату читацької співпраці:

«учень-читач → художній твір ← учитель літератури».

1.2. Система запитань і завдань для оцінки рівнів розуміння й засвоєння літературного матеріалу: інструктаж до побудови та виконання (п. 3.2 – етап підготовки).

1.3. Критерії оцінювання літературних здобутків і досягнень учня-читача.

2. Контрольно-рефлексивна лінія контролю літературної освіти та читацького досвіду школярів: самостійне виконання роботи:

– етап підготовки:

2.1. Рефлексія сприйняття та розуміння літературно-мистецького матеріалу.

2.2. Рефлексія розуміння та усвідомлення тканини художнього твору, теоретико-літературних понять, явищ.

2.3. Творча рефлексія учня-читача в системі літературно-мистецької діяльності.

– виконання роботи учнем-читачем:

2.4. Особистісно зорієнтований вибір учнем-читачем власного варіанта роботи.

2.5. Виконання роботи відповідно до літературних здобутків і досягнень учня-читача.

2.6. Самоперевірка виконаного, удосконалення та коригування написаного (за необхідності).

3. Попередньо особистісне оцінювання літературно-читацьких досягнень:

3.1. Самооцінювання виконуваної роботи літературно-мистецьких досягнень.

3.2. Самоаналіз і самоусвідомлення міри збагачення власного ментального досвіду: співбесіда з учнями-читачами після виконання роботи.

Розв'язка уроку

В. Слово-епілог словесника

1. Рекомендації вчителя-словесника щодо організації самоосвітньої діяльності учня-читача; відповіді на запитання.

2. Види контролю, поетапне здійснення та шляхи досягнення (відповідно до заданого, наперед спланованого) кінцевого результату співпраці:

«учень-читач → художній твір ← учитель літератури».

12

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: урок розвитку комунікативно-мовленнєвої діяльності (РКМ-Д) – *художнє (виразне) читання текстів твору* (опрацювання теоретичних понять із виразного читання; застосування засобів виразного читання; удосконалення умінь виразно читати художні твори; виконавська діяльність учня-читача: конкурс на кращого читця, оповідача; інсценування художнього твору).

Різновиди уроку (навчальні ситуації): а) художнє (виразне) читання текстів твору; б) складання та написання творчих робіт; в) творча, мистецька діяльність учня-читача; г) аналіз літературно-творчих робіт.

Зачин уроку

І. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Роль майстерного виконання творів у житті людини.
2. Виразне читання – внутрішня необхідність читача чи штучне копіювання артиста?

Основна частина

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.
2. Визначення особистісно важливих цілей діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти

розв'язання літературно-мистецьких завдань

III. Проективно-операційна лінія літературної освіти

1. Актуалізація емотивно-інтелектуального досвіду учня-читача:

- 1.1. Первинне (самостійне або/ї колективне) ознайомлення з текстом.
- 1.2. Обмін враженнями, думками від почутого (прочитаного) твору.
- 1.3. Відомості про автора та контекстне проникнення в текст.
- 1.4. Розгляд теми, жанрової особливості вирішення теми, форми викладу.
- 1.5. Своєрідність композиції, сюжету та з'ясування рефрену (за необхідності).

2. Формування емоційно-образної виразності учня-читця:

2.1. *Читацький погляд виконавця (точка зору) на образ як втілення ідеї, задуму автора:* прийоми творення літературного персонажа (дії і вчинки; портретне зображення; мова дійової особи; пряма авторська характеристика; характеристика іншими героями; різні види деталей).

2.2. *Відтворення конкретно-чуттєвого уявлення про героя* (створення зримого образу героя; змалювання його зовнішності; виділення зовнішніх і внутрішніх рис; виявлення почуттів і переживань, настрою персонажа).

2.3. *Розуміння літературного персонажа як основного джерела емоційного впливу* (виявлення окремих засобів і прийомів, які впливають на уяву і свідомість читача: метонімія, метафора, аналогія, деталь тощо; асоціації, домисли, до малювання читача; роль допоміжних засобів у сприйманні й уявленні героя-людини; роль пейзажу та деталей для розуміння настрою, внутрішнього стану персонажа).

2.4. *Аналіз і розуміння естетичних якостей твору* (виявлення естетичних якостей літературного твору: образна форма відтворення предметів і явищ життя; емоційність змісту і форми та властивість пробуджувати думки й почуття; поява асоціацій, які пробуджують уяву, враження і спогади; образність і виразність мови художнього твору, яка досягається використанням поетичних засобів; виявлені настрої, почуття та переживання знаходять відбиття в змісті та компонентах (формі) художнього твору: портретна зарисовка, пейзажна замальовка, опис картин і подій (сцен, дій), авторські узагальнення, точка зору й оцінка автором, персонажем і читачем тощо).

2.5. *Підтекст, його види та роль під час виконавської діяльності читця* (прямий і прихований; роль деталі, натяку, мовленнєвої ситуації, риторичних засобів у розумінні-відгадуванні прихованого підтексту).

3. Етапи наскрізної словесної дії та послідовного аналізу твору для виразного читання:

3.1. Поділ тексту на інтонаційно-змістові частини під час підготовки твору для виразного читання.

3.2. Підбір заголовків, образних назв до кожної частини тексту: план, інтонація, темп, виконавське завдання.

3.3. Постановка виконавського (творчого) завдання до кожної частини: що сповістити слухачам; які думки донести; які настрої та переживання викликати.

3.4. Підготовка мовної партитури відібраного тексту (твору) для читання/розказування.

3.5. Допоміжні засоби впливу на слухача та їх відбір: мелодична й темброва насиченість слова; міміка й жести; унаочнення до обраного тексту (уривку, картини, сцени, дії тощо).

4. Застосування засобів виразного читання (з урахуванням родово-жанрової тканини художнього твору):

4.1. Виконання попередньо означених читацьких дій учнем-читачем у співпраці з учителем літератури.

4.2. Наскрізна словесна дія й послідовний аналіз тексту.

4.3. З'ясування жанрово-стильових особливостей тексту.

4.4. Бесіда про засоби виразного читання художнього твору.

4.5. Особливості виконавської майстерності читача відповідно до обраного твору.

4.6. Підготовка партитури виконання конкретно вибраного твору, тексту.

4.7. Тренувальні вправи та завдання для виразного читання частин твору.

4.8. Виконання цілісного тексту перед слухачами-учнями.

5. Удосконалення умінь виразно читати, майстерно розповідати художній твір

5.1. Виконання попередньо означених читацьких дій учнем-читачем у співпраці з учителем літератури.

5.2. Наскрізна словесна дія, послідовний аналіз тексту (за частинами), виявлення виконавських особливостей.

5.3. Практикум із виразного читання (за самостійно обраним текстом; індивідуально, парами, у групі, колективно): усвідомлення виконавського завдання запропонованого уривку (тексту, твору); постановка виконавського завдання до читання обраного твору; поділ тексту на частини: план, інтонація, темп, виконавське завдання; підготовка мовної партитури виконання твору; прийоми заучування текстів напам'ять.

5.4. Представлення слухачам класу підготовлених до виразного читання творів.

5.5. Само (-взаємо) оцінювання, оцінювання вчителем виразного читання підготовленого твору за 12-бальною системою: підготовлене читання (1-3 б.), кваліфіковане читання (4-6 б.), виразне читання (7-9 б.),

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

художнє читання (10-12 б.) або для класів поглибленого вивчення літератури, профільного спрямування (філологічний): кваліфіковане читання (1-3 б.), виразне читання (4-6 б.), майстерне читання (7-9 б.), художнє читання (10-12 б.).

6. Виконавська діяльність учня-читача: конкурс на кращого читця, оповідача; інсценування художнього твору

Конкурс на кращого читця:

6.1. *I – підготовчий етап:* а) визначення теми, творів для читання; б) вибір творів, уривків, текстів; в) індивідуальні та групові консультації щодо відбору засобів виразності; г) формування групи журі; д) визначення показників і критеріїв оцінювання; е) підбір музичного супроводу для декламаторських виступів, наочного оформлення.

6.2. *Показники та критерії оцінювання декламаторів:* 1) вдалий підбір тексту, відповідність темі тощо (за необхідності); 2) ясність і правильність у відтворенні змісту прочитаного; 3) рівень передачі думок та почуттів автора; 4) емоційність, щирість та глибина почуттів; 5) виконавська культура читця: дикція, орфоепія, міміка, жести, поза декламатора; б) реакція аудиторії, культура спілкування зі слухачами, журі; 7) унаочнення та музичний супровід під час виконання (за бажанням і необхідністю). Виконавська діяльність декламатора може бути оцінена за такими рівнями: 0 б. – низький, 1 б. – середній, 2 б. – достатній, 3 б. – високий рівень. Загальна сума балів усіх членів журі ділиться на кількість показників і ділиться на 100.

6.3. *II – етап проведення:* а) вступне слово вчителя про конкурс, його мету, обґрунтування вибору теми, автора, текстів для конкурсу; б) виконавська діяльність читців: декламування підготовлених творів; в) коментування-пояснення свого вибору (за необхідності);.

6.4. *III – підсумковий етап:* а) жестово-емоційна реакція залу, лаконічні оцінки почутого; б) оцінювання виконання творів членами журі; в) оголошення результатів, коментар членів журі; г) визначення та вшанування переможців; д) словесна оцінка учасників конкурсу, які не стали переможцями, відзначення їх читання за номінаціями: «за оригінальність виконання», «за високий рівень культури», «за щирість і глибину почуттів» і т. ін.; е) визначення учасників на конкурс декламаторів творів загальношкільного, районного, міського рівнів (за необхідності).

Інсценування художнього твору:

6.5. Орієнтовні етапи підготовки, показники та критерії оцінювання (див. вище).

6.6. Специфічні дії щодо підготовки інсценівки: а) відбір творів, уривків для інсценування; б) визначення назви майбутньої інсценівки; в) складання списку дійових осіб, їх стисла характеристика; г) підготовка ремарок, опису сцен, дій, місце і час подій, інтер'єр, екстер'єр тощо;

д) ескізни (словесні) малюнки вигляду сцени, оформлення зали; е) письмова (колективно, самостійно групою, парою, індивідуально) підготовка сценарію інсценівки; є) розподіл ролей; ж) представлення глядачам інсценівки; з) оцінювання глядачів, визнання успіху тощо.

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Рефлексія «Я-духовно-естетично збагачена особистість» ...
2. Варіативні завдання домашньої читацької роботи.

Розв'язка уроку

V. Слово-епілог словесника

1. Роль і значення виразного читання в житті людини, школяра.
2. Необхідність, потреба творчої самореалізації учня-читача засобами підготовки виразного виконання літературно-мистецьких текстів.

13

Архітектоніка, композиційні елементи та сюжетно-змістові лінії співробітництва вчителя-літератора з учнем-читачем за компетентнісно-діяльнісною парадигмою

Тип уроку: *інтегральний*: урок-інтеграція, урок-компаратив літературно-мистецьких знань читача (ІІ-МЗ).

Різновиди уроку (навчальні ситуації): а) *урок-інтеграція* (інтегрований, інтегральний урок літератури: міжнауковий, міжкурсний, міжпредметний, міжлітературний огляд); б) *урок-компаратив* (типологічний, міжтекстуальний літературно-мистецький огляд; огляд теоретико-літературних знань і художньо-мистецьких явищ).

Зачин уроку

I. Вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів

1. Уведення в «цілісний» духовно-мистецький світ.
2. Особистісно значима деталь, факт, приклад, сцена з художніх творів або/ї життєвої ситуації письменників.
3. Інтрига-коментар вислову до літературно-мистецьких творів, теоретико-літературних явищ або/ї творчості митців.

Основна частина

II. Орієнтаційно-прогностична лінія літературно-мистецької освіти

1. Повідомлення, корпоративне формулювання теми уроку, читацьких завдань.

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

2. Визначення особистісно важливих цілей читацької діяльності.
3. Умотивування наступної діяльності вчителем або/і школярами.
4. Позитивна настанова на вирішення літературно-мистецьких завдань.

Кульмінаційні моменти

розв'язання літературно-мистецьких завдань

III. Проективно-операційна лінія літературно-мистецької освіти

1. Підготовка до інтеграційно-компаративного новозасвоєння знань як «цілісність»

- 1.1. Визначення напрямів, проблем для обговорення з різних галузей знань.
- 1.2. Збір і відбір інтегративного матеріалу за визначеною темою.
- 1.3. Прийоми використання інформації з різних предметів для нового осмислення подій, явищ літературно-мистецького простору.
- 1.4. Основи різних видів порівняльного аналізу за різними ознаками, уміння синтезувати та матеріалізувати в нові знання досліджуваного предмета.
- 1.5. Формування пакету запитань і завдань учневі-читачеві для усвідомлення інтегративно-компаративної «цілісності» зібраної інформації.
- 1.6. Створення груп, пар для виконання завдань, підготовки проектів за індивідуальним планом (за необхідності).
- 1.7. Підготовка списків рекомендованої літератури, джерел, матеріалів.
- 1.8. Проведення консультацій, інструктажу, надання порад, допомоги.

2. Операційно-пізнавальна складова літературно-мистецьких дій учня-читача:

<p>1. ІНТЕГРАЦІЯ: ІНТЕГРАТИВНИЙ УРОК ЛІТЕРАТУРИ одноробна модель уроку чи заняття, яку розробляє та реалізує вчитель-словесник за участю учня-читача з метою вивчення складних питань, що є предметом розгляду суміжних навчальних дисциплін</p>	<p><i>Міжшкільний, міжкурсовий, міжпредметний, міжлітературно-мистецький огляд</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Читання, попереднє знайомство з текстами, художніми творами. 1.2. Асиміляція теоретико-міжмистецького інструментарію суміжних наук, дисциплін зі збереженням його автономії: поняття і терміни. 1.3. Обмін враженнями за змістом почутого/ прочитаного/ побаченого: первинний етап. 1.4. Словникова робота (за необхідності). 1.5. Повторне читання адаптовано-відібраних уривків із різних текстів для зіставлення з сюжетами, темами, проблемами тощо інших матеріалів, творів. 1.6. Аналітико-синтетично-інтерпретаційна діяльність щодо усвідомлення художньо-мистецької цінності твору. 1.7. Контекстне осмислення художнього твору, виявлення його місця (ролі), автора в просторі інших наук, дисциплін. 1.8. Літературно-мистецька діяльність читачів: дослідно-пошукові, творчі завдання, роботи (усні й письмові), проекти, художнє читання (розказування, о-мовлення) текстів (уривків) тощо.
--	--	--

Шуляр В.І.

<p>2. ІНТЕГРАЦІЯ: <i>ІНТЕГРОВАННИЙ УРОК ЛІТЕРАТУРИ</i></p> <p>заняття, що полягає в об'єднанні зусиль учителів різних предметів у його підготовці й проведенні, а також в інтеграції знань про літературно-мистецьке явища, поняття, факти, які є об'єктом вивчення і здобуваються засобами різних навчальних дисциплін</p>	<p><i>Міжкурсовий, міжпредметний, міжлітературно-мистецький огляд</i></p>	<p>2.1. Особистісно зорієнтована підготовка до аналітико-синтетичної роботи читача/ глядача/слухача з текстами творів (за попередніми рекомендаціями вчителів різних предметів).</p> <p>2.2. Самостійно керована робота учня-читача з різноплановими текстами.</p> <p>2.3. Обмін враженнями від попереднього самостійного ознайомлення з текстом.</p> <p>2.4. Асимілятивне заповнення понятійно-термінологічного простору учня-читача за літературно-мистецькою темою.</p> <p>2.5. Біографічний, історичний, художньо-мистецький, соціально-побутовий тощо коментар для розуміння тексту, його автора й т. ін.</p> <p>2.6. Виконання аналітико-синтетичних дій учнем-читачем за текстом художнього твору (творчістю письменника).</p> <p>2.7. Інтерпретування відібраних уривків, сцен, картин, епізодів, фактів, ключових фраз, описів тощо з художнього твору (творчості письменника).</p> <p>2.8. Контекстне особистісно-значиме прочитання твору, виявлення його місця, ролі автора в літературному процесі.</p> <p>2.9. Представлення-захист спільного результату співпраці за літературно-мистецькими та іншими текстами.</p>
<p>3. КОМПАРАТИВ: УРОК КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ</p> <p>заняття, яке передбачає осягнення учнем-читачем у співпраці з учителем української або зарубіжної (світової) культури подібностей, відмінностей розвитку літературно-мистецького процесу, виявлення зв'язків і впливів літератур різних народів на формування Я-особистості читача як носія культури свого народу, нації. Заняття, яке передбачає осягнення учнем-читачем у співпраці з учителем української або/ зарубіжної (світової) культури подібностей, відмінностей розвитку літературно-мистецького процесу, виявлення зв'язків і впливів літератур різних народів на формування Я-особистості читача як носія культури свого народу, нації</p>	<p><i>Типологічний, міжтекстуальний літературно-мистецький огляд; огляд теоретико-літературних знань і художньо-мистецьких явищ</i></p>	<p>3.1. Усвідомлення теми, ідеї твору з метою порівняльного аналізу описаних фактів, подій, явищ різнонаціональних літератур.</p> <p>3.2. Асиміляція теоретико-літературного інструментарію, необхідного для порівняння знань і набутих умінь на уроках української та зарубіжної літератур.</p> <p>3.3. Підготовка до аналітико-синтетичної, порівняльно-узагальнювальної діяльності читача за текстом художнього твору:</p> <p>3.3.1. Самостійне (колективне) читання (коментування) художнього твору (творів) різних літератур.</p> <p>3.3.2. Обмін враженнями від першого прочитання текстів.</p> <p>3.3.3. Заповнення понятійно-термінологічного, словникового простору читача.</p> <p>3.3.4. Аналітико-синтетичні дії учня-читача за текстами художніх творів.</p> <p>3.3.5. Визначення контактено-генетичних зв'язків національних і міжнаціональних літератур, художніх творів, майстрів художнього слова.</p> <p>3.3.6. Встановлення типологічних зв'язків між творами, спільності одностей, аналогій у літературі й мистецтві (теми, мотиви, сюжети, ідеї, образи, літературні школи: течії, напрями).</p> <p>3.3.7. Контекстне особистісно-значиме прочитання, інтерпретування твору, виявлення його місця, ролі автора в літературному процесі (літературознавчо-мистецький, аксіологічний, історико-літературний, духовно-мистецький контекст).</p>

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

		<p>3.4. Виявлення наявності у структурі теоретичного матеріалу інформативно-вузлових зв'язків, створення взаємної опори для засвоєння провідних теоретико-літературних понять, фактів, положень.</p> <p>3.5. Виявлення спорідненості, відмінності або/і своєрідності світоглядних позицій та художньої манери авторів порівнювальних творів.</p>
--	--	--

IV. Рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів

1. Узагальнення почутого, систематизація літературних знань, ціннісних норм:

1.1. Представлення, демонстрація результатів читацької діяльності: звіт учня-читача за результатами опрацювання художніх творів, різнопланових літературно-критичних матеріалів за творчістю письменників різнонаціональних літератур.

1.2. Укладання таблиць, схем, планів, тез за результатами опрацювання різнопланових матеріалів.

2. Оперативний контроль літературно-читацького досвіду учнів:

2.1. Обмін враженнями, бесіда, співбесіда, тестування, презентація та ін.

2.2. Самоаналіз і самоусвідомлення міри збагачення власного ментального досвіду (творча рефлексія).

2.3. Самооцінювання виконуваної роботи під час опрацювання літературно-мистецької теми.

Розв'язка уроку

V. Слово-епілог словесника

1. Коментар варіативного особистісно зорієнтованого домашнього завдання (з курсів української, зарубіжної, рідної літератур).

2. Слово-акцент учителя літератури (відповідно до літературно-мистецької теми).

ЛІТЕРАТУРА

1. Шуляр В. І. Сучасний урок літератури : технологічні моделі : [навчальний посібник] / Василь Іванович Шуляр. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – 136 с.

2. Шуляр В. І. Компетентний випускник-читач: модель, система компетенцій, критерії оцінювання : [навчальний посібник] / Василь Іванович Шуляр. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – 64 с.